

Dreptul la fericire

Claudiu Groza

Emoționant până la frison, fără să cadă în patetism, dur până la sufocare, fără să urmărească un efect de tabloid, *Nu mai ține linia ocupată* este, așa zice, evenimentul teatral al finalului de 2021 în România. Cu siguranță, oricum, un spectacol care dă un suflu nou, neașteptat (și binevenit) de radical repertoriului Teatrului Național din Cluj, nu foarte bogat în producții inspirate din proxima realitate.

Regizoarea Adina Lazăr și dramaturga Alexandra Felseghi își continuă periplusul început cu *Verde tăiat*, care pare să instituie un nou format artistic/ideologic în spectacologia autohtonă. Dacă primul spectacol pune într-o grilă cumva metaforic-simbolică, dar cu ancorare solidă în întâmplări reale, moartea tragică a unui pădurar, aici firul roșu pleacă de la o fi „recuperată” de acela.

Pretextul dramaturgic capătă o carnație scenică mai pregnantă printr-un *story* adiacent, mai expozitiv și inteligent imbricat în narațiune: povestea unei fete abuzate de așa-zisul ei iubit (protector-pește-interlop), refugiată într-un adăpost care nu o fereste însă de a fi „recuperată” de acela.

Nu mai ține linia ocupată e un spectacol care nu trebuie povestit nici chiar în linii mari, pentru că nici un rezumat nu poate compensa efectul vizionării, procesarea de către spectator a fiecărei imagini scenice, replici sau interacțiuni, a fiecărui detaliu ori gest, care duc spre un foarte intim-consumat *catharsis*. E foarte interesant că, deși povestea e cunoscută tuturor iar empatia pe care o provoacă spectacolul e evidentă și puternică, o anumită cumpănată socială obturează reacția colectivă. Dar asta e deja subiect de sociologia receptării.

Alexandra Felseghi a optat – foarte inspirat, după părerea mea – pentru o narațiune dramatică fără accente naturaliste, dar nu evazivă. Dimpotrivă, și printr-o regie foarte apropiată a Adinei Lazăr, spectacolul alternează secvențe foarte crude, ce provoacă aproape o nevoie de reacție fizică a privitorului (mi-a venit să sar în scenă, dedublat cumva din ipostaza de critic/spectator în cea de personaj eu însumi, în scenele cu interlop și fata abuzată), cu altele de mare intensitate emoțională sau de o plasticitate care taie respirația. Nu lipsesc însă nici momentele parodice sau rizibile (cu polițistul, de pildă, sau cu o „celebritate TV”), care temporizează cumva uriașul consum emoțional pe care-l presupune vizionarea. Un dozaj extrem de bine calibrat dramaturgic și regizoral, care mie-mi confirmă că echipa Felseghi-Lazăr vine cu ceva nou în peisajul teatral. Vom putea decela teoretic peste ceva vreme cu ce anume.

Excelenta scriitură dramatică și amploarea paletelor semantice ale regiei sunt potențate de scenografie și ecleraj și catalizate impecabil de jocul actricei.

Andreea Tecla a conceput un decor din piese modulare, interșanjabile pentru a reconfigura spațiul de joc, eliminându-se astfel hebluri sau efecte de ecleraj între scene. Asta dinamizează foarte pregnant cursivitatea acțiunii scenice. Costumele Andrei Handaric sunt perfect ilustrative pentru fiecare personaj, de la treningurile interlopilor la ținuta simplă a părinților, rochiile sângerii ale colului sau uniforma sugestivă a polițistului. Sound-designul lui Adrian Picioara dă un efect cu mare

reverberație simbolică, iar eclerajul este întrutul spectaculos, cu efecte cromatice de perfectă și impresionantă plasticitate (accentuând un foarte semnificativ element scenografic); nu mai puțin acurate video-designul (Ioana Pop și Daniela Groza) și coregrafia mitico-magică (Andrea Gavrilu).

Echipa de actori a Naționalului a jucat cu o implicare, precizie, coordonare, forță și energie absolut admirabile.

În rolul principal, Diana Buluga (Andreea Tomuță) a fost de o sensibilitate plină de nuanțe, de la naivitatea juvenilă la profundă traumă, de la vindicativă (auto)puniție la disperare. Fiecare moment adaugă ceva la portretul plin de contradicții al eroinei, un fel de goană haotică după dragoste și ocrotire, un amestec resemnat de supunere și speranță, puse în expresie extraordinar de acționale. După opinia mea, Diana Buluga este o concurentă serioasă pentru premiile teatrale din acest an, iar acest rol este unul memorabil în cariera ei.

Dezechilibrul psiho-emoțional al personajului Andreea a fost oglindit în rigoarea terapeutică a psiholoagei Elena Vasiliu. Partitura jucată de Sânziana Tarța a fost de fapt contrapunctul de normalitate al spectacolului. Actrița și-a controlat rolul cu atenție și precizie, evitând foarte bine orice accent apodictic sau pedagogic și etalând coerent o solidaritate empatică a personajului său.

Foarte bine au conturat Adriana Băilescu și Ionuț Caras abulicul refuz al realității al părinților fetei dispărute (Maria și Alexandru Berbecanu). Incapabili să acționeze în vreun fel, dar trecând de la cruntă deznădejde la speranță oarbă, ei sunt deja niște chibii ai vieții, niște fantome ale durerii umile. Cei doi actori au marcat perfect stările eroilor interpretați.

Elena Ivanca a dozat corect un anume cinism dezabuzat cu maternitatea distantă în rolul mamei

Andreei, într-o secvență scurtă, dar cu subtext; Angelica Nicoară a fost absolut savuroasă (dar și foarte atentă la detalii, creând o parodie originală și recognoscibilă) ca realizatoare tv, interesată de „caz”; corul (Diana Ioana Licu, Angelica Nicoară, Elena Ivanca, Adriana Băilescu) a reușit să inducă un element semantic în plus întregii povești.

Un personaj paradoxal, cu alură cumva tipologică (dar nu clișeic) este polițistul Flavius Obăcescu, jucat de Matei Rotaru cu un soi de moliciune indecisă, cu pusee (vagi) de energie și asumare a funcției, alternate cu episoade mieroase în relația cu interlopul, ba chiar cu crize emoționale. Rotaru a rotunjit impecabil această partitură care dă indirect imaginea unui sistem, personalizând-o.

În fine, cu o energie și un mix de gesturi, posturi, replici, butalitate și machistă „drăgălășenie” care te face să scrâșnești de revoltă și-au construit rolurile Adrian Cucu, Cosmin Stănilă și Radu Dogaru (interlopul), reușind notabil să aducă pe scenă un univers de nișă (dar cât de real) al vieții cotidiene.

Merită remarcată performanța întregii echipe a spectacolului de a fi reușit să redea forța unei asemenea povești fără a o văduși de detalii, nuanțe, subtexte, trimiteri, semne de întrebare.

Poate că voi fi contrazis vehement de puriști, dar o calitate a acestui spectacol este că nu are personaje moral inocente. Există victime și călăi, eroi pozitivi și negativi, dar portretele nu sunt maniheiste. Nu avem o *teză*, or asta dă și mai mare veridicitate narațiunii.

Realul punct cathartic din *Nu mai ține linia ocupată* e o scenă cu ostentativă alură kitsch, cumva în pandant cu alta, dinainte, în care Andreea dansează pe aceeași melodie, visând parcă, desprinsă total de cumplita realitate în care viețuiește. Aici însă, printre versuri tânguite și ploaie romantică, în scenă coboară semnul morții. Iar combinația asta, care face să îți explodeze lacrimile în ochi, este de fapt chintesența acestui spectacol: oricât de simpli am fi, oricât de naive ne-ar fi dorințele, oricât de proaste alegerile, oricât de mărunte idealurile, tot avem dreptul la fericire...

Adina Lazăr ține linia ocupată

Alexandru Jurcan

Sâmbătă, 18 decembrie 2021. O frenezie insolită la Teatrul Național din Cluj, după premiera spectacolului *Nu mai ține linia ocupată* de Alexandra Felseghi, în regia Adinei Lazăr, care aduce – iată – teatrul social într-o instituție prestigioasă, după ce a făcut „ravagii” cu nominalizatul, premiul, frisonantul Verde tăiat. Un subiect actual, stringent, arzător despre condiția femeii. Abuz sexual, manipulare, umilință. O briză de feminism? Să fim serioși: de ce să fie violate fetele? arse în butoaie sordide? Răpite, vândute, batjocorite, obligate la prostituție de loverboy fără scrupule. Până când camuflarea adevărului? Poliția/justiția sub acuzare relevantă. „Chiar vrei să faci poliția română ceva pentru tine?” – se enunță fără echivoc. Vacuitatea promisiunilor e flagrantă. Orice anchetă stagnează. În culisele ei domină șmecherii, interlopul, maneliștii de joasă speță. Clanul de infractori e salvat. Asistența socială luptă adesea cu morile de vânt, cu mentalități obtuze. Nimeni nu-și asumă nimic. Chiar mama fetei abuzate îi spune acesteia că „tu ai fost

o piatră atârnată de gâtul meu”. Televiziunea nu e cruțată nici ea, marcându-se ridicolul clișeeilor uzitate și superficialitatea de sotto voce.

Exact, auzim o manea la început de spectacol (Buzele tale). Miza e clară, provocarea e explozivă. Nimic obturat. Decor funcțional, culori, scaune albe. În fundal – ceasul premonitoriu și imagini sugestive. Marea găselniță: corul (antic!) sui-generis, invaziv, grav, cu accente de Casandă. Patru femei în roșu țipător, ca o urgență viscerală. Regizoarea își construiește spectacolul cu minute, rigoare și echilibru, servită de textul conținut al Alexandrei Felseghi. Un ritm trepidant, un suspans empatic. Actori excelenți, dintre care se impun trei: Diana Buluga (veridică, surprinzătoare, cu modulații exacte), Adriana Băilescu (credibilă, emoționantă), Ionuț Caras (trăiri compulsive, economie subtilă de mijloace de expresie).

Adina Lazăr nu se va supune vreunui avertisment și va ține linia ocupată. Ceea ce aștept de la talentul ei revelator, eruptiv.